

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 maja 2021r.

Sąd Rejonowy Gdańsk – Południe w Gdańsku Sekcja ds. Ubezpieczeń Społecznych w VI Wydziale Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	Sędzia Dorota Witkowska
Protokolant:	stażysta Ewa Kikut

po rozpoznaniu w dniu 26 maja 2021 r. w Gdańsku

na rozprawie

sprawy A. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o zasiłek chorobowy

z odwołania od decyzji z dnia 28 czerwca 2018 r., znak (...) - (...)

I. Zmienia zaskarżoną decyzję o tyle, że uchyła nałożony na powódkę obowiązek zwrotu odsetek w kwocie 749,26 złotych (siedemset czterdzieści dziewięć i 26/100)

II. W pozostałym zakresie oddala odwołanie

III. Znosi koszty zastępstwa procesowego między stronami wzajemnie

VI U 893/18

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 28 czerwca 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił A. B. prawa do zasiłku chorobowego za okres od 19 października 2016 r. do 14 grudnia 2016 r. i zobowiązał do zwrotu nienależnie pobranego zasiłku za w/w okres w łącznej kwocie 7.651,96 zł brutto wraz z odsetkami liczonymi od dnia następującego po dniu doręczenia niniejszej decyzji do dnia zwrotu kwoty nienależnie pobranego świadczenia.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że będąc zatrudniona w (...) S.A. w G. podczas orzeczonej na okres od 19 października 2016 r. do 14 grudnia 2016 r. niezdolności do pracy, A. B. świadczyła pracę na rzecz (...) w C.. Ponieważ płatnik (...) S.A. w G. wypłacił jej zasiłek chorobowy w łącznej kwocie brutto 6902,70 zł, to powstała nadpłata, która podlega zwrotowi.

/decyzja w aktach ZUS – k. 11-10/

Od powyższej decyzji odwołała się powódka A. B. i wniosła o jej uchylenie oraz ustalenie, że nie jest zobowiązana do zwrotu pobranego za wyżej wskazany okres zasiłku chorobowego wraz z odsetkami.

W uzasadnieniu odwołania wskazała, iż w (...) C. jest zatrudniona na umowę zlecenie od stycznia 2013 r., gdzie udzielana jest nieodpłatnie pomoc mieszkańcom gminy w ramach zaspokojenia przez gminę istotnych potrzeb społecznych i publicznych. Pracę wykonuje raz w tygodniu maksymalnie przez 4 godziny i jedynie z obawy przed brakiem dostępu pacjentów do pomocy psychologicznej. Nie motywowała się celem zarobkowym. Miała podpisaną z (...) umowę z góry na dany rok. Umowa ta nie stanowiła dla powódki zasadniczego dochodu, a prowadzenie raz w tygodniu terapii nie było czynnością zagrażającą ciąży ani przeciwwskazaną przez lekarza. Powódka zarzuciła, że prowadzenie terapii 12 razy na przestrzeni 3 miesięcy uznać należy, iż była to działalność sporadyczna, wymuszona uzasadnioną społeczną potrzebą realizowaną w ramach działalności Gminy, gdyż świadczona jest osobom w trudnych sytuacjach życiowych. Nadto zarzuciła, że nie wprowadziła organu rentowego w błąd oraz że nie była pouczona o braku prawa do pobierania świadczeń.

/k. 2-4 odwołanie od decyzji/

Pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wniósł o oddalenie odwołania oraz zasądzenie od powódki kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu stanowiska pozwany podtrzymał zaskarżoną decyzję i jej uzasadnienie.

/k. 5-6 odpowiedź na odwołanie/

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powódka A. B. objęta była obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi, w tym ubezpieczeniem chorobowym, z tytułu zatrudnienia w (...) S.A. w G..

/bezsporne/

Powódka zatrudniona była na stanowisku starszego specjalisty ds. personalnych w dziale HR, gdzie głównym obszarem, którym zajmowała się, był rozwój kompetencji pracowników i wprowadzenie systemu ich oceny, do czego wykorzystywała wykształcenie psychologa w tym ukończona psychologia organizacji pracy i zarządzania.

/dowód: k. 92 e-protokół rozprawy i przesłuchanie powódki w charakterze strony, akta osobowe – k. 01/A umowa o pracę, k. C3 świadectwo pracy/

W okresie zatrudnienia powódka była niezdolna do pracy nieprzerwanie od dnia 14 października 2016 r. do 14 grudnia 2016 r. co zostało potwierdzone kolejnymi zaświadczeniami lekarskimi:

(...) (na okres od 14 października 2016 r. do 3 listopada 2016 r.),

(...) (na okres od 4 do 24 listopada 2016 r.),

(...) (na okres od 25 listopada 2016 r. do 14 grudnia 2016 r.),

/dowód: zestawienie zaświadczeń wybranego ubezpieczonego, k. 21/

Niezdolność do pracy powódki orzekał lekarz ginekolog w związku z przebiegiem ciąży powódki. W okresie wizyt lekarskich od 13 października 2016r. do 14 grudnia 2016r. powódka uskarżała się na okresowe pobołowanie w podbrzuszu mimo oszczędzającego trybu życia. Wystawiając powódce zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy lekarz zalecał jej „oszczędny tryb życia ≥ leżenie”.

/dowód: k. 34-36 dokumentacja medyczna/

Za okres od 19 października 2016 r. do 14 grudnia 2016 r. płatnik składek (...) S.A. w G. wypłacił powódce zasiłek chorobowy w kwocie 6.902,70 zł brutto.

/bezsporne/

Powódka w dniu 29 grudnia 2015 r. zawarła z (...) w C. umowę zlecenia na przeprowadzanie konsultacji mających na celu rozpoznanie sytuacji w różnych obszarach życia i wyboru najbardziej odpowiedniej formy pomocy psychologicznej i terapeutycznej. Zgodnie z umową spotkania odbywać się miały w każdy pracujący poniedziałek po 4 godziny od 14:00 do 18:00 w okresie od 4 stycznia 2016 r. do 30 grudnia 2016r. w Przychodni (...) w C.. Umowa była odpłatna. Zleceniodawca zobowiązał się do wypłaty comiesięcznego wynagrodzenia płatnego na 30 dzień każdego miesiąca w następujących wysokościach:

- za styczeń 2016 r. – 1120,00 zł,
- za luty 2016 r. – 1400,00 zł,
- za marzec 2016 r. – 840,00 zł,
- za kwiecień 2016 r. – 1120,00 zł,
- za maj 2016 r. – 1400,00 zł,
- za czerwiec 2016 r. – 1120,00 zł,
- za lipiec 2016 r. – 1120,00 zł,
- za sierpień 2016 r. – 1120,00 zł,
- za wrzesień 2016 r. – 1120,00 zł,
- za październik 2016 r. – 1400,00 zł,
- za listopad 2016 r. – 1120, 00 zł,
- za grudzień 2016 r. – 840,00 zł.

/dowód: umowa zlecenie k. 16 /

Powódka świadczyła pracę na rzecz (...) w C. wynikającą z zawartej umowy zlecenia, a za wykonane czynności otrzymywała comiesięczne umówione wynagrodzenie. Każdorazowo w jeden dzień świadczyła pracę przez 4 godziny, i tak świadczyła pracę w dniach:

- 3, 10, 17, 24 i 31 października 2016 r.,
- 7, 14, 21 i 28 listopada 2016 r.,
- 5, 8 i 12 grudnia 2016 r.

/dowód: przesłuchanie powódki w charakterze strony e-protokół rozprawy z dnia 26 maja 2021 r. - k. 92 e-protokół rozprawy, informacja i wykaz przepracowanych dni dla (...) w C. k. 4 i 9 w aktach ZUS/

Sąd zważył, co następuje:

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o okoliczności bezsporne oraz dowody w postaci wskazanych dokumentów i przesłuchania powódki w charakterze strony.

Oceniając odwołanie Sąd uznał, że postępowanie dowodowe potwierdziło w sposób nie budzący wątpliwości, że w spornym okresie powódka wykonywała pracę zarobkową w ramach umowy zlecenia zawartej z (...) w C. w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. 2017.1368, - t.j. ze zm. – zwana dalej ustawą zasiłkową).

Zgodnie z art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony wykonujący w okresie orzeczonej niezdolności do pracy pracę zarobkową lub wykorzystujący zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia.

Przesłankami powodującymi utratę prawa do świadczenia są więc zarówno wykonywanie pracy zarobkowej, jak i wykorzystywanie zwolnienia lekarskiego niezgodnie z jego celem, które to przesłanki mają charakter niezależny, odrębny. Do odmowy przyznania prawa do zasiłku chorobowego na podstawie art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej wystarczy bowiem spełnienie jednej z nich. Powyższe stanowisko potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 20 stycznia 2005 r. (I UK 154/04, OSNP 2005/19/307) wskazując, że ubezpieczony traci prawo do zasiłku chorobowego w przypadku wystąpienia jednej z dwóch niezależnych przesłanek określonych w art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej, a więc wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy lub wykorzystywania zwolnienia od pracy w sposób niezgodny z celem tego zwolnienia.

Zatem w świetle tego, co powiedziano wyżej nie ma znaczenia czy i jaki skutek dla zdrowia spowodowało wykonywanie pracy zarobkowej w czasie zwolnienia lekarskiego, a w szczególności nie ma znaczenia to, czy wskutek wykonywania pracy zarobkowej doszło do pogorszenia stanu zdrowia ubezpieczonego czy też nie. Istotne jest wyłącznie czy zwolnienie było wykorzystywane niezgodnie z jego celem albo czy w okresie zwolnienia wykonywana była praca zarobkowa.

Wskazać w tym miejscu należy, że pracą zarobkową, na gruncie komentowanego przepisu określa się wszelką aktywność ludzką, która zmierza do uzyskania zarobku, nawet gdyby miała ona polegać na czynnościach nie obciążających organizmu ubezpieczonego w istotny sposób. Przy określeniu "zarobkowego" charakteru pracy wskazuje się także, że przepisy nie wymagają, aby praca była podjęta "w celu zarobkowym". Jeśli zatem wykonywanie określonych czynności przynosi rzeczywisty dochód, wówczas problem, czy praca została podjęta "w celu" uzyskania tego dochodu, traci na znaczeniu, jako dotyczący motywów zachowania. Nie ma też znaczenia to, że określone czynności mogą być wykonywane odpłatnie lub nieodpłatnie - istotne jest, jak były wykonywane w rzeczywistości.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się także, że w pewnych przypadkach wykonywanie niektórych ubocznych czynności związanych z prowadzoną działalnością może nie być kwalifikowane jako wykonywanie pracy. Na przykład wykonywanie "formalnoprawnych czynności do jakich jest zobowiązany ubezpieczony jako pracodawca" (wyrok z dnia 7 października 2003 r., II UK 76/03, OSNP 2004 nr 14, poz. 247), czy "podpisanie w trakcie zwolnienia lekarskiego dokumentów finansowych" (wyrok z dnia 17 stycznia 2002 r., II UKN 710/00, OSNP 2003 nr 20, poz. 498). Jednakże należy zaznaczyć, że chodzi tu o zachowania o charakterze incydentalnym. Tylko sporadyczna, wymuszona okolicznościami aktywność może usprawiedliwiać zachowanie prawa do zasiłku (por. wyrok Sądu Najwyższego z 9 października 2006r. II UK 44/06).

Okoliczność świadczenia pracy zarobkowej przez powódkę nie budziła wątpliwości. Udostępniony przez zleceniodawcę wykaz dni, w których powódka świadczyła pracę, potwierdza, że realizowała umowę zlecenia przez cały okres jej obowiązywania w pełnym zakresie umowy i w ten sam sposób. Faktu wykonywania pracy nie kwestionowała również powódka.

Nie działo się to incydentalnie czy sporadycznie, gdyż powódka w sposób regularny świadczyła pracę wynikającą z zawartej umowy zlecenia, za co otrzymywała comiesięczne wynagrodzenie. Nie ma także znaczenia, że praca wykonywana była tylko w jeden dzień w tygodniu i tylko przez 4 godziny, gdyż czas ten wpisywał się w charakter zlecenia i praca w takim rozmiarze była wywiązaniem się w pełni z zawartej umowy. Powyższe wyklucza - zdaniem Sądu - możliwość uznania, iż wykonywane czynności miały zatem charakter incydentalny sporadyczny czy wymuszony

okolicznościami, bowiem w taki właśnie sposób powódka normalnie wykonywała obowiązki w ramach zawartej umowy zlecenia również poza okresem orzeczonej niezdolności do pracy. Powódka w każdym miesiącu otrzymywała wynagrodzenie, którego wysokość wskazana była w umowie zlecenia. Wykonane czynności przynosiły zatem powódce comiesięczny dochód, co jednoznacznie potwierdza, iż w istocie wykonywane w ramach umowy zlecenia czynności stanowiły pracę zarobkową w rozumieniu art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej.

Zaznaczyć w tym miejscu należy, że celem zasiłku chorobowego jest dostarczenie ubezpieczonemu środków utrzymania na czas, kiedy sam nie może sobie tych środków zapewnić z powodu niezdolności do pracy. Zatem kiedy ubezpieczony w okresie orzeczonej niezdolności do pracy zarówno pobiera zasiłek chorobowy jak i wykonuje pracę zarobkową, to jest to sprzeczne z celem i przeznaczeniem zasiłku chorobowego.

Zdaniem Sądu realizowane przez powódkę czynności miały charakter typowy w ramach zawartego zlecenia, zostały wykonane, a powódka otrzymała za nie umówione wynagrodzenie. W związku z powyższym, uwzględniając treść art. 17 ust. 1 ustawy zasiłkowej należało uznać, iż pozwany zasadnie odmówił jej prawa do zasiłku chorobowego w spornym okresie.

Ponieważ pomimo zaistnienia okoliczności powodujących utratę prawa do zasiłku chorobowego, zasiłek został powódce wypłacony, należało rozważyć, czy na podstawie art. 84 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U.2017.1778, ze zm. – zwana dalej ustawą systemową) zachodzą podstawy do nałożenia na powódkę obowiązku zwrotu pobranego świadczenia, jak to również reguluje zaskarżona decyzja.

Zgodnie z art. 84 ust. 1 i 2 ustawy systemowej osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11, a za kwoty nienależnie pobranych świadczeń uważa się:

- 1) świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenie była pouczona o braku prawa do ich pobierania.
- 2) świadczenia przyznane lub wypłacone na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzania w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia.

Powódka zarzucała pozwanemu brak odpowiedniego pouczenia jej. Należy jednak wskazać, iż sama okoliczność nie pouczenia odwołującej o tym, że prawo do zasiłku chorobowego nie przysługuje za cały okres zwolnienia lekarskiego, w przypadku wykonywania pracy zarobkowej w okresie orzeczonej niezdolności do pracy nie ma wpływu na rozstrzygnięcie niniejszej sprawy w zakresie zwrotu nienależnie pobranych świadczeń, albowiem jak stwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 listopada 2019 r. w sprawie II UK 151/18 (dotyczyło sprawy tut. Sądu) „brak pouczenia nie może być uznany za wystarczający do stwierdzenia, że pobrane świadczenie (zasiłek chorobowy) miało charakter świadczenia nienależnie pobranego. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2017 r., I UK 287/17 przyjęto, że ustalenie, iż ubezpieczony pobierający zasiłek chorobowy nie był pouczony o braku prawa do tego świadczenia (art. 84 ust. 2 pkt 1), nie jest wystarczającą podstawą do stwierdzenia, że nie obciąża go obowiązek zwrotu pobranego zasiłku chorobowego, do którego utracił prawo wskutek wykonywania w okresie pobierania świadczenia pracy zarobkowej. Sąd powinien bowiem rozważyć, czy mimo nieziszczenia się określonej w art. 84 ust. 2 pkt 1 ustawy systemowej przesłanki zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, zasiłek chorobowy został wypłacony na podstawie nieprawdziwych zeznań lub fałszywych dokumentów albo w innych przypadkach świadomego wprowadzenia w błąd organu wypłacającego świadczenia przez osobę pobierającą świadczenia. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 9 lutego 2017 r., II UK 699/15 stwierdzono, że „błąd” wiąże się zawsze z pierwotną wadliwością rozstrzygnięć organu rentowego lub odwoławczego, z etapem ustalania prawa do świadczeń, a jego istotną cechą konstrukcyjną odróżniającą od innych uchybień organów rentowych lub odwoławczych, jest istnienie fałszywego wyobrażenia organu o stanie uprawnień wnioskodawcy, wywołanego na skutek świadomego zachowania osoby pobierającej świadczenie. Z orzecznictwa wynika, że także ramy zachowań kwalifikowanych jako świadome wprowadzenie w błąd organu

rentowego lub odwoławczego zakreśla się szeroko. Zalicza się do nich bezpośrednio oświadczenie nieprawdy we wniosku o świadczenia, przemilczenie przez wnioskodawcę faktu mającego wpływ na prawo do świadczeń, złożenie wniosku w sytuacji oczywiście nieuzasadniającej powstanie prawa do świadczenia oraz okoliczność domniemanego współdziałania wnioskodawcy z innymi podmiotami we wprowadzeniu w błąd organu rentowego (wyrok SN z dnia 27 stycznia 2011 r., II UK 194/10). Zatem jeżeli ubezpieczona przedłożyła za sporny okres zaświadczenia lekarskie o niezdolności do pracy, a jednocześnie w tym samym okresie świadczyła pracę zarobkową, to wprowadziła w ten sposób organ rentowy w błąd co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego. Obowiązku pouczenia o utracie prawa do zasiłku chorobowego w okolicznościach określonych w art. 17 ustawy zasiłkowej nie regulują wprost dyspozycje art. 84 ust. 2 ustawy systemowej. W konsekwencji zgodzić się trzeba ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w wyrokach z dnia 12 września 2018 r. III UK 124/17 oraz z dnia 20 sierpnia 2019 r. II UK 76/18, że nie jest wymagane uprzednie pouczenie o możliwości utraty pobranych zasiłków z przyczyn ustawowo określonych, między innymi w art. 17 ustawy zasiłkowej, których wystąpienia nie można z góry zakładać ani przewidzieć.”.

Mając powyższe na uwadze Sąd uznał, że skoro w niniejszej sprawie powódka przedkładała zaświadczenia o niezdolności do pracy i jednocześnie w tym samym czasie regularnie świadczyła pracę zarobkową, to tym samym wprowadziła w błąd pozwanego co do okoliczności warunkujących powstanie prawa do zasiłku chorobowego i dlatego ma obowiązek zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Zatem wymienione świadczenia jako nienależnie pobrane przez powódkę, podlegają w konsekwencji zwrotowi przez nią i to wraz z odsetkami. Jednakże nie oznacza to, że odsetki należą się od daty wypłacenia świadczenia nienależnego. Ugruntowany jest już w praktyce sądowej, w tym Sądu Najwyższego pogląd, że świadczenia uważane za nienależne, podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Zatem organ rentowy powinien naliczać odsetki ustawowe od nienależnie pobranego świadczenia od dnia doręczenia osobie zobowiązanej decyzji obligującej do zwrotu takiego świadczenia, gdyż dopiero od tej daty osoba taka pozostaje w zwole ze spełnieniem świadczenia (tak: wyrok SN 16.12.2008r., IUK 154/08 oraz z 03.02.2010r., IUK 201/09; wyrok SA w Poznaniu z dnia 25.06.2015r. IIIAUa 1815/14; wyrok SA w Łodzi z dnia 17.09.2014r., IIIAUa 2425/13 oraz z dnia 29.01.2014r., IIIAUa 784/13 i z dnia 19 listopada 2013r. IIIAUa 198/13; wyrok SA w Gdańsku z dnia 18.10.2013r., IIIAUa 229/13; wyrok SA w Krakowie z dnia 21.02.2013r., IIIAUa 1311/12, wyrok SA w Łodzi z dnia 08.04.2009r., IIIAUa 763/08).

Tymczasem zaskarżona decyzja pozwanego nakładała na powódkę obowiązek zwrotu skapitalizowanych odsetek w łącznej kwocie 749,26 zł, które zatem musiały być naliczone za okres nie później, jak do dnia wydania zaskarżonej decyzji tj. 28 czerwca 2018 r.

Z tych wszystkich względów Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. w punkcie I wyroku zmienił zaskarżoną decyzję o tyle, że uchylił nałożony na powódkę obowiązek zwrotu odsetek w kwocie 749,26 zł.

W punkcie II wyroku Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie w pozostałym zakresie.

Orzekając w punkcie III wyroku o kosztach procesu, które sprowadziły się do kosztów zastępstwa procesowego, Sąd miał na uwadze, że zgodnie z art. 100 k.p.c. w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. W niniejszej sprawie koszty zastępstwa procesowego mają charakter ryczałtowy a odwołanie powódki zostało w części uwzględnione. Wobec tego w ocenie Sądu z uwagi na fakt, że każda ze stron proces w części wygrała jak i przegrała, zasadnym było wzajemne zniesienie kosztów zastępstwa procesowego pomiędzy stronami mając na względzie art. 108 §1 k.p.c. w zw. z art. 100 k.p.c.